

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

6. Alia nonnulla loca Augustini explicantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

569
finis intentione diligit. Bonum enim ex integra causa nascitur; ex singulis defectibus malum: quamvis non propterea reprehendi debeat id quod superest bonum, propter id quod ei adjungitur malum, dum male sit bonum. Pejus enim esset, longeque culpabilius, si non fieret. Ideoque non solum Catholici, sed & haeretici & Pagani monendi, rogandi, jubendi,

^A cogendi sunt, ut hujusmodi bona faciant; et si ex defectu veri finis semper male facerent. Longè quippe vituperabilis delinquerent, si non tacerent. Nam laude dignum est id facere quod tenemur: sicut vituperatione dignum, si non praetermittere, cujus intuitu praestare jubemur.

CAPVT SEXTVM.

Alia nonnulla loca Augustini explicantur.

Lib. de Pat. cont. 116.

Hoc igitur sensu etiam Augustinus docet, Nullo modo cupiendam, imò vero & laudandam esse patientiam, quia schismaticus quispiam pericula, gladium, ipsamque crucem patitur, ne Christum neget. Causam enim recedens, cur sit laudanda ista patientia, non dicit, quia omni ex parte bona est, sed quia dicere non possumus, melius ei fuisset, ut Christum negando mundum pateretur, quia passus est confitendo. Datis enim iniecit, non alia ratione esse laudandam, quam quia est aliquid prodire, scilicet si non datur aliter. Bonum est enim & laudabile, veritatem agnitam nec tormentis diffiteri: et si malum sit non recto sine & amore confiteri. Talis enim consilio veritatis, cum a schismatico non fiat, ut supponit Augustinus, amore veritatis seu Dei, necesse est ut timore pernamur fiat: qui quando solus est, juxta Augustinum non potest producere opus verè boni cum vel animi elatione, vel alia prava cupiditate exprimitur. Quod ibidem satis ipse declarat: Timore, inquit, parvorum aternarum panas patitur temporales. Et ibidem: Ipsam patitur crucem timore gehennarum, & ignis aterni. Et paulo post indicat in talibus hominibus esse suam, quae per elationem vel timorem, non eam quae per dilectionem operatur. Et idcirco sicut de Fabricio & similibus Romanis bene operantibus contra Luchanum, ita & hic de talibus christiano esse dicit, fortasse tolerabilis eis fuerunt iudicium, quam si Christum negando cuncta illa tormenta vitarent.

lib. 11. c. 17.

lib. 11. c. 16.

lib. 11. c. 9.

Facile quoque intelligitur ex ijs quae ante diximus, quo pacto talem patientiam doceat esse donum Dei. Quis enim ambigit dici debere donum Dei, si timore ab ingentibus sceleribus revocetur? Non solum enim gravissimas future vite, evadit penas, sed & antiquas quamvis impius minus amore scelerum implicatur, quorum delectatione fraudatur, Deo non tradente illum in concupiscentias cordis eorum, juxta illud preclarissimum Augustini: Cum suam amentiam actionem consentia fuerit delectatio, cum eos tradiderit Deus in concupiscentias eorum, iam illa delectatio alligat eos, ut non abrumperet amorem. & ad utilia consilire non audeant: quia cum conati fuerint, dolebunt animo, tanquam a pedem de compede exuere cupientes. Cui dolere succumbentes a perniciosis delectationibus nolunt abscedere. Magnum est ergo donum Dei etiam terrori-

^A bus, timoribus, castigationibus, à sceleribus perpetrandis averti; donum tamen, quod non necessariò animi mutationem à malo ad bonum secum trahit. Hoc enim donum non fit nisi internà gratià, qua Deus operetur & velle: illud verò externa vel admonitione vel comminatione, sive boni alicujus commutabilis & innoxii, amittendi timore, vel assequendi desiderio: quorum neutrum postulat motum voluntatis omni ex parte bonum. Donum est igitur, non quod filijs & haeredibus datur, quorum voluntas ut operetur opus bonum necessariò ante fieri debet bona; sed quale filijs concubinarum, hoc est, exhaeredatis Abraham dedit, sicut Augustinus ibidem tradit. Hujusmodi enim dona Dei sunt omnia omninò, quae prater voluntatem bonam, hoc est, dilectionem veri boni Deus infidelibus tribuit, celeritates, vires, bona valetudines, & pulchritudines corporum, ingenia mirabilia, & multarum artium capaces naturas mentium, variae propensiones bonae seu minus male; quae mediè videntur tribuere temperationibus corporum, vel quae accedunt extrinsecus, ut est opulenta, nobilitas, honores, & cetera hujusmodi, quae quis ne ut habeat, non nisi in Dei est potestate. Demique quocumque aliquis, Deo suo hominibus, ad ammonitionibus intrinsecus vel extrinsecus animu pullante, vel terroribus impellente, vel alijs occultis modis regente, ante fidem acceptam minus malum facit, vel operari videtur bonum. Totum enim istud est Dei opus bonum, a quo etiam per malos fit bonum, etiam tunc cum infideles non bene faciunt bonum.

Hac ostendunt, quam parvi momenti sit etiam istud quod Augustinus dicit de Rege Ailuro, quod Deus juxta Scripturas Transtulit magnationem eius in contritatem. Ex quo contra Pelagianos concludit: Intencantur atque fateantur non lege atque doctrina insonante sermone, sed interna atque occulta mirabili atque ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates. Nam translatio illa cordis, quae civinà internaque potestate facta est, non aliud fuit quam id quod Regina poposcerat, ut scilicet Deus transferret eorum illius in odium hostis, seu ab indignatione ad lenitatem; hoc est, ut Augustinus exponit, de voluntate ledendi ad voluntatem savendi. Ex quo non video, quā ratione conficiatur, illam ejus voluntatem fuisse omni ex parte bonam; cum nihil aliud probet, quam id in

Lib. de corrept. & grat. cap. 9.

Lib. 4. cont. Jul. c. 3.

Lib. de corr. citato.

Lib. de grat. Christi. c. 17.

Hester 14.

Lib. 11. ad Bonif. cap. 10.

ACTINVS
ENI

eo factum esse, quod quotidiana experientia in hominibus impiissimis docet fieri, ut voluntates eorum varijs fluctibus reciprocantur ex una in aliam voluntatem, dum his irati, illis placati fiunt; illis nocent istis favent, Deo hoc sapenúmero operante, quamvis eorum voluntates huc illuc non nisi terrenorum bonorum cupiditate, malorumque timore torqueantur. Nec aliud ex ea conversione probat Augustinus, nisi quod Deus non tantum extrinsecus vel intrinsecus manifestet etiam impijs hominibus veritatem; sed etiam cor ipsum occultissimâ & efficacissimâ potestate convertit, sicut ea de re loquitur. Quod si istud de terrenis illis voluntatibus impiorum hominum facit quanto magis credendus est internâ atque occultâ, mirabili atque ineffabili potestate operari in cordibus hominum non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates: quemadmodum Augustinus in libro de gratia Christi loco citato à minori ad majus ducta ratione concludit. Non enim insolitum Augustino est, operationem gratiæ in cordibus hominum similitudine operationis, quâ Deus totâ terrena huc illuc torquet quo voluerit ad præstanda quibusdam carnalia beneficia vel supplicia, illustrare & credibilem facere. Sic enim libro de gratia & libero arbitrio cum instantissimè toto libro divinæ gratiæ vim ad mutanda corda potestatemque commendasset, tandem ad operationem illam generalis providentiæ delabitur, quâ voluntates terrenas regit, unumque peccatum etiam altero velut penâ plectit. *Quæ Scriptura, inquit, si diligenter inspicatur, ostendit non solum bonas hominum voluntates quas ipse facit ex malis &c. Verum etiam illas, quæ conservant seculi creaturam, ut esse in Dei potestate ut eas quo voluerit, quando voluerit, faciat inclinari, vel ad beneficia quibusdam præstanda, vel ad penas quibusdam ingerendas, sicut ipse indicat occultissimo quidem iudicio, sed sine ulla ambiguitate insissimâ. Nam invenimus aliqua peccata etiam penas esse aliorum peccatorum. Deo videlicet occultissimis modis operante. Et sub istâ genere providentiæ & internæ operationis ponit illam ipsam conversionem cordis Regis Assueri, de qua disputamus: quæ quamvis fuerit ex objecto bona, nequaquam tamen probatur fuisse bona ex omnibus circumstantijs etiam finis: multoque minus hoc probat quod eam Deus occultissimâ potestate operatus est. Sic enim etiam mirabili occultaque potestate mutat corda Tyrannorum nihil nisi dominationem suam affectantium, sive faciant aliquid ex objecto bonum, sive malum; sive alicui noceant sive favent: sic operatur intus non solum per patientiam, sed etiam per potentiam, ut Augustinus loquitur, ut unum peccatum altero tanquam supplicio puniatur: nec tamen idcirco peccatum est opus bonum, D*

Ibidem.

Lib. de grat.
& lib. arb.
c. 20.

Ibid. c. 21.

Ex expos.
quarund.
Propos. Epi.
ad Rom. 18.

A liberum arbitrium ut non peccemus, sed tantum, ut peccare nolimus. Gratia vero efficit, ut non tantum velimus recte facere, sed etiam possumus. His, inquit, tribuitur homini affectus non peccandi ante gratiam, qui sanè honestus est, & ex cogitatione pravitatis peccati, vel honestatis virtutis procedit.

Respondetur, qui hoc obijciunt, attendere debuissent, in eodem illo libro à sancto Augustino dici: Tunc enim (ante gratiam) peccatum vincitur, dum viribus suis visse vivere conatur sine adiutorio liberantis gratiæ Dei. Liberum autem arbitrium habet, ut credat Liberatori, & accipiat gratiam, ut iam, illo qui eam donat liberante & adjuvante, non peccet. In eodem & istud dici: Non ergo elegit Deus opera cuiusquam in præsentia, sed fidem elegit in præsentia, ut quem sibi creatorum esse præcivum, ipsum elegerit, cui spiritum sanctum daret, ut bona operando &c. Itemque istud in eodem libro: Quod ergo credimus, nostrum est: quod autem bonum operamur, illius est qui creatorum esse præcivum, ipsum elegerit, cui spiritum sanctum daret, ut bona operando &c. Itemque istud in eodem libro: Quod si vocatus ad fidem, vocatorem secutus fuerit, quod iam est in libero arbitrio, merebitur & spiritum sanctum per quem bona possit operari. Nam in omnibus istis locis idem significat, hominem videlicet ante gratiam ex peccato eatenus vulneratum esse, ut non possit bene operari; & à peccatis temperare; mansisse tamen aliquod virum in libero arbitrio, quo possit saltem credere, & velle non peccare & bene operari; propter quam fidem, beneque vivendi voluntatem, Deus ei conferat spiritum sanctum, quo reipsa non peccet, & bene operetur. Nam ideo in eodem ipso loco utrumque tam credere quam velle conjungit: Cum enim dixisset: Non ergo elegit Deus bene operantes, sed credentes prius, ut ipse illi faciat bene operari: pro ratione subiungit: NOSTRUM EST ENIM CREDERE, ET VELLE; illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi per spiritum sanctum. Et iterum paulo inferius: Non vult Liberaum & liberum arbitrium; sed non sufficere dicit velle nostrum, nisi adjuvet Deus, miser cordes nos efficiendo ad bene operandum per donum spiritus sancti. Hæc ergo & huiusmodi loca si recentiores illi attendent, intelligerent sanè, ex errore Semi-Pelagiano, quo sanctas Augustinus ante suscepti sacri nam Episcopatus laborabat, ista promanasse, illius enim erroris proprium fuit, ut suo loco sicut demonstravimus, quod homo ante gratiam ex primævæ felicitatis reliquijs posset credere, & velle non peccare & bene vivere; quæ tamen voluntas propter imbecillitatem esset adiutorijs gratiæ liberatricis adjuvanda, ut id quod bene vellet etiam reipsa posset efficere. Sed Augustinus errorem istum Deo revelante dedocuit, postea constanter docuit, initium bonæ voluntatis à fide proficisci: fidem autem per spiritus sancti gratiam divinitus non minus quam opera inspirari. Nam ideo illa ipsa loca, quæ citavimus, retractando correxit. Siquidem illum quem produximus sibi proponens: Quod ergo credimus nostrum est &c. corrigendo

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

ex parte solius objecti consideratum, qui lege precipitur; idq; non solum, quando talis actus etiam ex fine bonus est, sed etiam tunc quando ex fine malus est. Nam cum Iulianus multa bona officia recensisset nullum operire, periclitantem liberare, legri vulnera tovere &c. Respondet ei Augustinus: *Quæro abs te, utrum hæc opera bona bene faciat an male? Ecce bona opera vocat officia, Et mox clarius: si enim quavis bona, male tamen facit, negare non potes, eum peccare, qui male quod libet facit. Et iterum: sed quia tunc non vult cum facit ista peccare, procul dubio dicitur es, & bona facit & bene facit. Et aliquanto antè: Quid pud. auem bonus sit ab homine, & non propter hoc sit &c. Et infra rursus: Possunt ergo aliqua bona fieri, non bene facientibus, à quibus sunt, & quibus mox dicit, quod non bene bona faciunt; & similia sepius in eadem disputatione repetit. Quæ de re etiam nonnihil supra diximus. Ex hoc ergo sensu & phrasi Augustini, facile cuncta objecta dissolvantur. Vbeat enim opera bona impiorum in vita impia, factaque secundum iustitie regulam merito laudanda, non opera etiam ex parte finis bona sed ipsa officia quæ lege præscribuntur, & à multis infidelibus in ximeque Romanis facta sunt. Nam hinc est quod dicit, eos in impietate vitæ suæ facere aliqua legis vel sapere: item, legitimum aliqua sentire & facere: ut ita significaret, se de officiis bonis lege præscriptis loqui. Quæ propterea ibidem apertius vocat, quantum adque legu, opera naturaliter insita. Huiusmodi ergo opera bona, seu officia bona genitum, non necessariò erant omni ex parte etiam finis bona: ut propterea Augustinus dicat, officia à finibus apertissime discernens, & se de officiis tantum bonis locutum esse significans; *Quamquam si disquisierit quo fine facta, vix inveniantur, quæ iustitia debitam laudem deest, etiamque mereantur.* Nam quod dicit, vix inveniantur, non significat aliqua inveniri, sed operosissimam scrupulosissimamque questionem tunc aggredi noloens à re controversa se abstinuit, quam postea latissime tractare conatus fuit: modo tamen verbo reique difficultatem experimente satis indicavit ipsi qui doctrinam ejus imbibissent, se nulla in infidelibus opera verè bona ex officio simul & sine constituere. Nam isto loquendi modo solent homines vulgò cum adversario disputantes de re quam probare non potest modestè dicere, difficulter invenies argumentum quo hoc probes. Et Augustinus ipse inducit Evodium de re certissima dicentem: *Nescio an nulla culpa sit, relicto incommutabili bono ad commutabilia converti.* Nam cum eum Augustinus premeret, quasi id reprehendentem quod nesciret: Ita, inquit, dixi, nescio an nulla culpa sit, ut intelligi voluerim, sine dubio culpam esse. Denique obiicit alius vir eruditus id quod August. dicit libro quinto de Civitate Dei capite decimo quinto, Deum dedisse Romanis tam amplum imperium, ut remuneraret in hæc vita bonas eorum virtutes. Ille virtutes certe, inquit, in infidelibus erant, & virtutes*

non vitia erant, nisi Deum remuneratorem vitiorum (quod est absurdissimum) faciamus. Ita ille. Respondetur, neminem suæ mentis meliorem interitum esse posse quam Augustinum, qui seipsum in eodem loco ita explicat, ut mirum sit ab homine docto hoc opponi potuisse. Docet enim ex professio & prolixissimi è virtutes Romanorum omnes humanæ laudi ac gloria servisse, & idcirco non fuisse virtutes, sed vera vitia virtutis imagine palliata: *ista laudis aviditas & cupido glor. a multa illa miranda fecit, laudabilia scilicet et atque gloriosa secundum hominum existimationem.* Has Romanorum virtutes ex Sallustio vocat bonas artes quibus pitebantur ad virtutis statum, id est, ad gloriam, honorem, imperium. Unde, inquit, in illis potest, quem suum volebant esse virtutis, & quo eam reprobant, qui boni erant ad honorem seu &c. Quæ sequitur virtutis ipsamque virtutem improbandam statim dicit: *Gloriam ergo, & honorem, & imperium, quæ sibi exceptabant, & quod bonis artibus pervenire nitentur boni non debet sequi vitium, sed ipsa virtutem.* Et paulo post: *Santas videt, qui & antiorum laudem vitam esse cognoscit.* De talibus ergo Romanorum virtutis seu bonis artibus pronuntiat cõsequenter August. id quod nunc obiicitur pro bonis operibus infidelium: *Si Deus neque hanc eis terrenam gloriam excellentissimi imperij concederet, non redderet merces bonis artibus eorum, id est virtutibus, quibus ad tantam gloriam pervenire nitentur.* De talibus enim, qui propter hoc boni aliqua sacre videntur, ut glorificentur ab hominibus, etiam Dominus ait: *Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam.* Si nihil omnino adderet Augustinus nisi hæc ipsa verba, & ex quibus argumentum quod obiicitur excerptum est, merito debebant aliquid detertere, ne locum illum ad opera bona Romanorum imaginanda detorqueret, cum expresse dicat, bonas illas artes, hoc est, virtutes, quibus Deus excellentissimum concessit imperium, humanæ gloriæ serviisse, & idcirco verus Domini salvatoris esse reprobatas. Cum verò toto disputandi conatu etiam asserat, eas propter illam causam fuisse vera vitia; quam speciem probabilitatis hoc argumentum habere potest, ut Augustinus in isto loco putetur vera opera bona infidelibus tribuisse? Merces ergo talium artium imperium fuit phrasi Christi, quam ibi sequitur & citat Augustinus, & quæ dixit de hominibus propter humanam gloriam operantibus, *Amen dico vobis receperunt mercedem suam.* Unde similiter adicit de Romanis: *Sed his omnibus artibus tanquam vera vitia (phrasi & sensu est Sallustij) nisi sunt ad honores. In Romanæ virtutis indolem & bonitatem; imperium gloriam: Honorati sunt in omnibus fere gentibus; imperij sævages impieserunt multis gentibus &c. non est quod de summi & veri Dei iustitia conquerantur; perceperunt mercedem suam.* Ecce cujus virtutis merces fuit imperium; nimirum aviditatis gloriæ: quæ si veræ virtutis actus est, veram etiam virtutem, & verum opus bonum in infidelibus fuisse concedimus. Sed quia tanta est Dei sapientia, ut nove-

Ibid.

Lib. de spirit. & lit. c. 28.

Cap. 27.

Lib. 9. de lib. arbit. c. 1.

Bellarmin. lib. 5. de grat. & lib. arbit. c. 9.

Handwritten note: De virtutibus Romanorum

Lib. 10. c. 10.

Ibid.

Cap. 15.

Cap. 15.

Es. 1. c. 10.

Ibid.

Lib. 1. de virtutibus c. 10.

Lib. 1. de virtutibus c. 10.

ut noverit officia bona à sine discernere; hinc ejus bonitas noverit etiam temporalia nonnulla bona, talibus effectibus bonis retribuere, quantumvis alio temporali sine vicentur. Sic enim, quod æquè mirum est, etiam oblectibus benefecit mentiendo beneficientibus. Nimirum benevolentia quæ in eodem facto fuit, non fallacia, benignitas remunerata fuit. Objectionem quæ ex natura rei, hoc est, ex ratione virtutis moralis petitur, infra, ubi de virtutibus infidelium disputabitur, dissolvemus.

Hæc, ut opinor, satis perspicue declarant, quam inania sint, quæ pro bonis operibus infidelium ex Augustino adversus Augustinum proferuntur. Neque enim aliud sunt, nisi testimonia quædam suis lecis evulsa, quæ totam probant vim habent ex minus perspectis Augustini phrasibus atque sensu: quæ quilibet ex accurato ejus lectione doctrinaque serjâ discussione paulo familiarius noverit, videt.

CAPVT SEPTIMVM.

Eandem doctrinam sic intellectam tradiderunt discipuli sancti Augustini Prosper, & Fulgentius, & ipsi Pelagiani in Augustino agnoverunt.

ET quidem quid sanctus Prosper de operibus infidelium sentiat, ex superioribus satis evidenter claruit, ubi multa ejus testimonia protulimus, quibus sine Deo non nisi in perniciem & in peccatum arbitrium hominis moveri dicebatur. Vbi est autem magis sine Deo & auxilio ejus, quam tibi & ipsa deest fides, à qua incipit gratia bonæ voluntatis, sine qua nihil omnino boni juxta sanctum Augustinum fieri potest? Quibus addè & id quod libro tertio de vita contemplativa dicit: *Hæc etsi possunt bono ingenio discerni, tamen sine dono Dei, quantum mihi videtur, nec virtutes possunt apperi vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt virtutes emulantiæ, acquirari: in tantum ut infidelibus nihil proficere credamus, etiamsi sint aliquis per corpus virtutes (id est, virtutum opera) operari: quod eas nec à Deo suo se accepisse crediderunt nec ad eum, qui est fons omnium bonorum, referre voluerunt. Et quid dico, nihil eis profuerunt? Imo etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide peccatum est. Non dixit: Omne quod non est ex fide, nihil est: sed dicendo: Omne quod non est ex fide peccatum est, declaravit, quod omnia bona aut ex fide gesta virtutes sunt, id est, opera virtutum, &*

A bona, quæ profecto iustificanti, aut si fuerint sine fide, non sunt aliqua bona credenda, sed vitia, quæ non iuvant suos operarios, sed condemnant, instigantque præcipiant, atque à finibus æternæ salutis eliminant. Sed quid ego hæc de infidelibus, unde nullus ambigere videtur, exagguero? Si meis verbis exprimere voluissim sententiam, quam Prosperi & Augustini esse tradidi, non potuissim eam apertius & ab omni ambiguitatis nubilo tersius proponere. Clarissime quippe dicit, omnia infidelium opera esse peccata; non metaphorica, non late sumpta, sed propriissime dicta, utpote quæ non modo non profunt, sed etiam nocent: non esse bona, sed vitia; condemnare operarios; à finibus æternæ salutis eliminare. Neque causam silet, quam toties inculcavit Augustinus, quia non ad finem bonorum omnium referre voluerunt. Hanc doctrinam de infidelibus ita certam esse docet, ut de illa nullus ambigere videatur. Ex qua perspicue admodum declarata sententiâ suâ dicit & alibi: *Omne quod non est ex fide peccatum est: ut scilicet intelligat, iustitiam infidelium non esse iustitiam, id est, opus iustum seu bonum infidelium, non esse verè bonum; quia sordet natura sine gratia. Et in carmine illo præclaro de ingratis:*

*Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ
Exoritur fidei, peccatum est, inque erratum.
Veritur, & sterilis cumulat sibi gloria penam.*

ET libro primo de vocatione gentium: *Quia etsi sunt, qui naturali intellectu comati*

A sit vitis reluctari, huius tantum temporis vicem sterilius ornant, ad veras autem virtutes, æternamque beatitudinem